

з нас залежить наше майбутнє і майбутнє нашої країни. Я.Мудрий проводив розумну зовнішню та внутрішню політику; за його правління Київська Русь досягла найбільшого розвитку, він уклав з багатьма європейськими монархіями дипломатичні відносини, заручившись їх допомогою у разі потреби. Вчинки людей можуть нести і негативний характер. Зокрема, зрада одного може привести до програшу у війні, і до загибелі багатьох.

На людину у прийнятті того чи іншого рішення впливають й стресові фактори, пов'язанні з ситуацією, терміновістю прийняття рішень. Дослідники вказують, що в стресових ситуаціях людина швидше і правильніше приймає рішення. В екстремальних ситуаціях, що пов'язані з революційними змінами, різко зростає роль особистостей, індивідуальностей, краще проявляється їхні особисті якості. Під час таких подій часто з'являються визначні імена в історії, які стають народними героями.

Отже, проведений нами аналіз дозволяє зробити висновок, що людина є творцем історії, проте вона обмежена обставинами природного і соціального характеру. Її роль в історії залежить від багатьох факторів: від неї самої, історичної ситуації, історичних законів, випадковостей або від усього відразу.

Література:

1. Карлайль Т. 1994. Тепер і раніше. Герої і героїчне в історії. / Т. Карлейль. – М, 1994. – 380 с.
2. Петрушенко В. Л. Філософія / В.Л. Петрушенко. – Львів: Магнолія плюс, 2006. – 243 с.
3. Де Сент – Екзюпері А. Маленький принц / Антуан де Сент – Екзюпері. – Харків: Фоліо, 2017. – 130 с.
4. Українська Хартія Вільної Людини [електронний ресурс].- Режим доступу: <http://1-12.org.ua/ukrajinska-khartija-vilnoji-liudyny>
5. Кримський С. Б. Ранкові роздуми / С. Б. Кримський – Київ: Майстерня Білецьких, 2009. – С. 114.

Ярослав Крохмальний
(Тернопіль, Україна)

СТАН ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПОСТРЕВОЛЮЦІЙНІЙ УКРАЇНІ

Намагаючись осмислити Революцію Гідності досить часто лунає теза про те, що вона стала переломним моментом у історії України та ознаменувала своїм завершенням початок реальної незалежності. Не менш поширеною є й теза про «перезавантаження свідомості» українського суспільства внаслідок революційних змін та подальших кризових явищ (таких як анексія Кримського півострова, «Російська весна» у південно-східних областях та військовий конфлікт на Донбасі), яка виразилась у високу рівні громадської активності, підйомі волонтерського руху, підвищенням довіри до громадських організацій та їх діячів і активізацією процесів оформлення громадянського суспільства в цілому.

Ці тези часто лунають в інформаційному просторі, проте майже завжди вони не опираються на реальні факти чи статистичні дані. Таким чином виникає необхідність в чіткому розумінні процесу розвитку громадянського суспільства, та його співвідношення із системою цінностей, задекларованою в Українській Хартії вільної людини.

Метою дослідження даної теми є висвітлення реального рівня розвитку громадянського суспільства у постреволюційній Україні. В контексті тематичного напрямку конференції, актуальність даної теми виявляється у тісному взаємозв'язку системи цінностей Української Хартії вільної людини з ідеалами громадянського суспільства та їх причинно-наслідкова взаємообумовленість.

Згідно одного із визначень поняття «громадянське суспільство» – це сукупність усіх громадян, їх вільних об'єднань та асоціацій, пов'язаних суспільними відносинами, яким властивий високий рівень суспільної свідомості та політичної культури, які перебувають поза

державою, її директивного регулювання й регламентації, але гарантуються та охороняються державою [1, с. 54–55].

Науковці визначають такі ознаки громадянського суспільства: відокремлена від держави структура суспільства, яка складається з громадян, їх добровільних асоціацій і об'єднань; вільні відносини між суб'єктами громадянського суспільства; цінування громадянських прав вище за державні закони; забезпечення прав і свобод особистості, можливостей реалізації її інтересів і прагнень, політичного, ідеологічного плюралізму; наявність приватної власності, вільної конкуренції, вільних відносин обміну діяльністю та її продуктами між незалежними власниками, тобто ринку; саморегуляція відносин між людьми, їх асоціаціями та добровільними об'єднаннями на основі соціальних і психічних норм регуляторів суспільного життя; багатство соціальних ініціатив; збереження відповідних традицій, культури тощо [1, с. 56].

Коли мова йде про «перезавантаження свідомості» українського суспільства, то перш за все під цим розуміється набуття значного поширення волонтерського руху під час та після Революції Гідності. До цього моменту волонтерський рух не мав того рівня підтримки, як після 2014 року. Причиною цьому була недовіра суспільства до волонтерських організацій, які намагались просувати штучно створені суспільні запити та прихованість справжніх мотивів їхньої діяльності. В зв'язку з цим волонтерський рух не спонукав до наслідування та підтримки себе [2, с. 156–163].

Революційні події 2013-14 років стимулювали розвиток волонтерського руху. Головним рушієм цього стала моральна мотивованість учасників революції. Як наслідок рівень довіри до волонтерських організацій значно виріс. Згідно результатів моніторингу Центру Разумкова у 2018 році рівень суспільної довіри до волонтерів сягав 44%, що було найвищим показником, після якого йшла довіра до церкви – 35,1% [3]. Проте ріст популярності волонтерського руху та позитивне сприйняття його суспільством не прискорив процес становлення громадянського суспільства.

Станом на 2 квітня 2018 року в Україні нараховується 81 598 зареєстрованих громадських організацій. Разом з цим, згідно даних фонду «Демократичні ініціативи», серед 2004 опитаних респондентів 85,3% не є членами громадянських об'єднань; 87,1% відповіли, що не залучені до активної громадської діяльності. З 2013 року членство громадян у різних громадських об'єднаннях зросло лише на 15–17%.

Згідно даних попередніх років на питання про зайнятість волонтерською діяльністю показних відповідей «ні» від 2012 року не опускався нище 85%.

Серед числа опитаних респондентів також було 192 представників громадських організацій. Головними проблемами громадського сектору 75% назвали створення «кишенькових» ГО та 68% назвали високу залежність ГО від грантів.

Актуальною є й проблема взаємодії ГО, що викликана проблематичністю грантового фінансування декількох організацій. Через це близько 50% респондентів скаржились на проблеми конфліктності та безкомпромісності у вирішенні проблемних моментів міжорганізаційної взаємодії.

Грошова та матеріальна допомога, як один із проявів функціонування громадянського суспільства має більш позитивну тенденцію. Так відсоток людей, що впродовж року надавали допомогу показує таку динаміку: 29% у 2012 р.; 47% у 2015 р.; 42% у 2016 р.; 41% у 2017 р.; 38,5% у 2018 р. Таким чином рівень активності благодійної діяльності залишається стабільно вищим, ніж до Революції гідності [4].

Також фондом «Демократичні ініціативи» 14–17 лютого 2019 року було проведено експертне опитування серед 84 представників НДО (недержавних організацій), згідно якого 79% опитаних так чи інакше вважали, що Майдан дав поштовх розвитку громадянського суспільства в Україні, а саме: сприяв виробленню навичок самоорганізації та примножив «соціальний капітал» у суспільстві.

Теперішній рівень розвиненості громадянського суспільства понад 90% розцінює як середній. Більшість респондентів вказує на зростання впливу громадянського суспільства на

прийняття владних рішень. Особливо підкреслюються 2014-15 роки, коли цей вплив був найвищим.

Також близько 90% респондентів головною причиною низької залученості громадськості до НДО є байдужість до суспільного життя, пасивність, зневіра у здатності відстоювання власних прав та фінансові потреби [5].

Слід виокремити рівень самоорганізації власників багатоквартирних будинків. Від 2014 року урядом впроваджуються програми стимулювання організації ОСББ. Не дивлячись на низький рівень ініціативи серед власників квартир, кількість ОСББ від 2015 року збільшилась вдвічі. Тепер близько 20% будинків є під управлінням ОСББ. Але слід зауважити, що ріст частки ОСББ обумовлений також й діяльністю забудовників, котрі створюють ОСББ.

Наразі й тут успіхи у розгортанні розвитку громадянського суспільства є незначними. Це викликано низкою несприятливих факторів. Серед них є раніше згадана викликана фінансовими проблемами пасивність самих громадян. Недостатнім є стимулювання з боку влади. Держсигнування, виділені на компенсацію кредитів, недостатні. З боку місцевої влади виділяються незначні кошти. До фінансових проблем додаються ще і юридичні. Так з боку влади не реалізуються примусові заходи, передбачені Законом «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» [6, с. 232]. Також пришвидшенню створення самоврядування на рівні житлових будинків, а відтак і утворення підґрунтя для зміцнення громадянського суспільства знижує низька проінформованість населення стосовно переваг створення ОСББ, складність узгодження дій між мешканцями будинку, ризик юридичних конфліктів із представниками ЖКГ чи забудовником, який створив ОСББ раніше, високий рівень відповідальності за ведення господарських справ у межах будинку.

Таким чином перелічені факти дають нам змогу зробити висновок про стан громадянського суспільства на теперішньому етапі. Небувалий підйом волонтерського руху спричинений ходом та наслідками Революції Гідності посприяв прискоренню розвитку громадянського суспільства в Україні. Українське суспільство продемонструвало готовність до оперативної самоорганізації у випадку кризових ситуацій. Цей досвід послугував чіткішому розумінню та баченню основ розбудови громадянського суспільства. Разом з тим цей процес сповільнився через соціально-економічну та політичну кризи в Україні, корумпованість усіх гілок влади, намагання органів влади втручання у громадський сектор, розчарованість у революції, низький рівень політичної освіти та інформованості про способи реалізації громадянських прав та свобод.

Література:

1. Держава і громадянське суспільство: партнерські комунікації у глобальному світі : навч.-метод. посіб. / В. Бебик, В. Бортніков, Л. Дегтерьова, А. Кудряченко ; за заг ред. В. Бебика. – К. : ІКЦ «Леста», 2006. – 248 с.
2. Білич І. О. Мімікрія волонтерського руху в Україні // Вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. Серія: Соціологія і політичні науки. – 2013 – Т.18. – Вип. 2 – Част. 2. – С. 156-163.
3. Довіра громадян України до суспільних інститутів / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/uploads/socio/2018_06_press_release_ua.pdf
4. Громадянське суспільство в Україні: рівень розвитку, активності, благодійності (загальнонаціональне опитування) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/13963398165a9eef1b022177.77359526.pdf>
5. Чи стала Революція гідності рушієм розвитку громадянського суспільства – експертне опитування / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/uploads/doc/7398679965c6b3e81469666.74731680.doc>
6. Перегуда Є. В., Місержи С. Д. Формування громадянського суспільства на постреволуційному етапі та його ефективність // Проблеми формування громадянського

суспільства в Україні : матер. Всеук. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 квіт. 2018 р.). – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – 319 с.

Катерина КУНДУШ
(Львів, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ХОРОВИХ ОБРОБОК В. МАТЮКА (НА ПРИКЛАДІ ЗБІРКИ ЧОЛОВІЧИХ ХОРІВ «БОЯН»)

Перемиська композиторська школа – унікальне явище в українській культурі, що дає кожному з нас усвідомлення національної вартісності, гордості за працю наших земляків. Творча діяльність композиторів Перемиської школи позначає новий рівень культурологічного, соціально-історичного розвитку, займає достойне місце в українській мистецькій історіографії.

З початку ХІХ ст. на території західно-українських земель діяли різні генерації митців, які своєю діяльністю прагнули подолати аматорські музичні традиції, поширені в галицькому середовищі, знайти ширші шляхи інтерпретації народних джерел. Традиції, закладені ними у музичній культурі Перемиської школи, знайшли своє продовження в особливостях художнього мислення композиторів наступних поколінь.

Стильовий напрямок творчості композиторів Перемиської школи визначається трьома аспектами: інтонаційною орієнтацією на т.з. «старогалицьку пісню», опорою на провідний жанр – чоловічий хор а сарелла та використанням елементів міського і селянського фольклору в театральній музиці.

Ключові риси даного стилю викристалізувалися у творчості родоначальників школи (М. Вербицького та І. Лаврівського) та продовжили еволюціонувати у композиціях їх послідовників (С. Воробкевича, А. Вахнянина, В. Матюка).

Музичні традиції Перемиської школи у творчості В. Матюка розкриваються у збірці старогалицьких квартетів «Боян». Перебуваючи на парохії у с. Маковисько, Віктор Матюк зібрав та обробив для чотириголосного чоловічого складу «хорові квартети», а також власні хорові твори та обробки народних пісень. Поруч з авторськими хорами М. Вербицького, І. Лаврівського, С. Воробкевича вони увійшли до першого репертуарного збірника чоловічих хорів «Боян» (1884 р.), який В. Матюк видав власним коштом у Лейпцизі.

Збірка «Боян» вміщує 50 творів, серед яких №№1-22 – це гармонізації «старогалицьких» народних та побутових пісень, зроблені В. Матюком, інші – авторські хори представників Перемиської школи. Усі твори поділяються на два загальні напрямки: патріотичні пісні-гімни та ліричні пісні елегійно-романсового характеру.

Пісні патріотичного змісту були своєрідною візитівкою громадянської свідомості, об'єднували дух галицьких русинів-українців у їх національно-визвольних прагненнях. Елегійні пісні зачаровували своєю мелодичністю, задушевністю, трепетною ніжністю та щирістю емоційного викладу.

Група патріотичних пісень витримана в урочистому, піднесеному характері. «Мир вам, браття» – типовий зразок старогалицької патріотичної пісні, що мала статус народного гімну. Просту діатонічну мелодію у вузькому діапазоні Матюк доповнив лаконічною акордовою фактурою, виваженою метро-ритмічною організацією.

«Я щастний Руську матір маю» – ще один зразок патріотичної пісні, у якій головний герой прославляє свою Батьківщину, просить у Бога миру та процвітання на рідній землі. Основна мелодія опирається на звуки головних ступенів ладу, побудована на основі терасоподібних мотивів. Тематичне ядро, засноване на повторенні однакових тонів, підкреслюється «рішучістю» пунктирного ритму.

Другу групу хорових обробок складають твори лірико-елегійного змісту. У них втілена широка палітра ліричних настроїв, виразником яких виступає мелодія. Плавні, з чаруючими